

PIRMA KNYGA

Elena Ferrante

Neapolietiška saga

Nuostabioji draugė

Dvi draugės. Du likimai.
Ir aistromis verdantis
Neapolis.

Alma littera

1.

Šį ryt man paskambino Rinas, maniau, vėl prašys pinigų, ir jau pasiruošiau atsisakyti jam jų duoti. Bet skambino kitu tikslu: dingio jo mama.

– Kiek laiko?

– Jau dvi savaitės.

– Ir tik dabar skambini?

Ko gero, mano tonas jam pasirodė priešiškas, nors nebuvau nei įtūžusi, nei pasipiktinusi, klausiau su lengva sarkazmo gaida. Mėgino kažką atsakyti, bet labai sumišai, sutrikęs, pusiau tarmiškai, pusiau itališkai. Pasakė esąs įsitikinęs, kad mama kur nors Neapolyje kaip visada.

– Ir naktį?

– Juk žinai, kokia ji.

– Žinau, bet ar tau atrodo normalu, kad ji nepareina dvi savaites?

– Taip. Tu seniai jos nematei, jai pablogėjo: niekada nenori miego, pareina, išeina, daro ką panorėjusi.

Šiaip ar taip, galiausiai jis sunerimo. Visus apklausinėjo, apvažiavo ligonines, net kreipėsi į policiją. Viskas veltui – mamos niekur nebuvo. Koks puikus sūnus: stambus keturiasdešimtmetis, gyvenime nė karto nedirbęs, tik vertęsis neteisėta prekyba ir švaistęs pinigus. Jau įsivaizdavau, kaip kruopščiai jis jos ieškojo.

Visišškai atmestina. Smegenų jis neturėjo nė kruopelytės, mylėjo tik pats save.

– Ar ji kartais ne pas tave? – staiga paklausė.

Jo motina? Čia, Turine? Jis puikiai žinojo situaciją, tad tik šiaip leptelėjo. Štai jis buvo tikras keliautojas, pas mane lankešis mažne dešimt kartų – nekviestas. O jo mama, kurią būčiau mielai priėmusi, per visą savo gyvenimą nė kart neiškėlė kojos iš Neapolio. Atrėžiau:

– Aišku, kad ne pas mane.

– Ar tikrai?

– Rinai, liaukis: sakau, jos čia nėra.

– Tai kur ji dingio?

Jis pravirko, leidau jam pademonstruoti neviltį, iš pradžių apsimetė kūkčiojaš, paskui jau tikrai įsiverkė. Jam apsiraminus pasakiau:

– Būk geras, bent kartą pasielk, kaip ji pageidautų: nieieškok jos.

– Ką tu čia kalbi?

– Kalbu, ką kalbu. Bergždžias reikalas. Išmok gyventi vienas ir nebeieškok net manęs.

Numečiau ragelį.

2.

Rino mamos vardas – Rafaela Čerulo, bet visi ją vadino Lina. Tik aš ne, niekada nesikreipiau į ją nei pirmuoju, nei antruoju vardu. Jau daugiau nei šešiasdešimtmetį ji man Lila. Jeigu nei iš šio, nei iš to pavadinčiau ją Lina arba Rafaela, pamanytų, kad mūsų draugystei galas.

Ji jau bene tris dešimtmečius man kartoja norinti pradingti be pėdsakų, ir tik aš gerai žinau, ką tai reiškia. Ji niekada neturėjo

minty pabėgimo, tapatybės pakeitimo, netroško kitur susikurti naujo gyvenimo. Ir niekada negalvojo apie savizudybę, šlykštėjosi mintimi, kad Rinui tektų liestis prie jos kūno ir juo pasirūpinti. Jos tikslas visada buvo kitas: norėjo garuote išgaruoti; išbarstyti visas aliai vienos ląsteles; jos neturėjo likti nė žymės. Kadangi puikiai ją pažįstu ar bent manausi pažįstanti, net neabejoju, kad ji rado būdą, kaip šiame pasaulyje – niekur – nepalikti nė plaukelio.

3.

Prabėgo keletas dienų. Patikrinau ir elektroninį, ir paprastą paštą, tačiau be jokių vilčių. Aš jai labai dažnai rašydavau, bet ji beveik niekada neatsakydavo: taip jau buvo įprasta. Jai buvo mielesni skambučiai telefonu arba ilgi pokalbiai naktimis, kai nuvykdavau į Neapolį.

Atidariau stalčius ir metalines dėžutes, kur laikiau visokius daiktus. Vos kelis. Daug ką išmečiau, ypač tai, kas susiję su ja, ir ji tai žino. Pamačiau neturinti jokio jos daikto, nei nuotraukos, nei raštelio, nei dovanėlės. Net pati nustebau. Argi gali būti, kad per šitiek metų ji nieko apie save nepaliko, ar dar blogiau – aš nepanorau nieko apie ją išsaugoti? Gali būti.

Šįkart pati paskambinau Rinui, nors labai nenoromis. Neatsakė nei namų, nei mobiliuoju telefonu. Vakare be skubos man perskambino. Prkalbo nutaisęs neva gailestį turintį sužadinti balsą.

– Mačiau, skambinai. Turi kokių žinių?

– Ne. O tu?

– Jokių.

Kažką nerišliai vapėjo. Norėjo eiti į televiziją, į laidą, ieškančią dingusių asmenų, kreiptis į žiūrovus, už viską atsiprašyti mamos, maldauti jos sugrįžti.

Kantriai išklausiu, paskui paklausiu:

– Ar žvilgtelėjai į jos spintą?

– Kam?

Be abejo, jam į galvą nešovė akivaizdžiausias dalykas.

– Nueik pažiūrėti.

Nuėjęs pamatė, kad joje nieko nėra, nė vieno mamos drabužio, vasarinio ar žieminio, tik seni pakabai. Liepiau jam pasirausti namuose. Dingę visi batai. Dingusios kelios turėtos knygos. Dingusios visos nuotraukos. Dingę vaizdo įrašai. Dingęs jos kompiuteris, net seni diskeliai, kuriuos kadaise naudodavome, – viskas, aliai vienas jos kaip kompiuterių burtininkės daiktelis, mat ji įgudo naudotis šiais skaičiuotuvais jau septintojo dešimtmečio pabaigoje, kai jie dar veikė su perfokortomis. Rinas buvo apstulbęs. Tariau jam:

– Užtruk, kiek reikės, bet paskui paskambink man ir pasakyk, ar radai bent kokį jos smeigtuką.

Paskambino rytojaus dieną, baisiausiai susijaudinęs.

– Nieko nėra.

– Visiškai nieko?

– Ne. Iškirpo save iš visų mūsų bendrų nuotraukų, net tų, kur aš dar mažiukas.

– Ar gerai apieškojai?

– Visur.

– Net rūsyje?

– Sakiau, visur. Dingo net dėžė su dokumentais: senais gimimo liudijimais, telekomunikacijų bendrovių sutartimis, apmokėtomis sąskaitomis. Ką tai reiškia? Kažkas viską pavogė? Ko ieškojo? Ko jie nori iš mano mamos ir manęs?

Nuraminau jį, liepiau nesikarščiuoti. Negali būti, kad kažkas kažko nori – juo labiau iš jo.

– Ar galiu atvažiuoti trumpai pagyventi pas tave?

– Ne.

– Prašau tavęs, man nesimiega.

– Pats kapstykis, Rinai, nežinau, ką aš galiu padaryti.

Padėjau ragelį, o kai jis perskambino, neatsiliečiau. Prisėdau prie rašomojo stalo.

Lila kaip visada perdėjo, pamaniau.

Ji nepamatuotai išplėtė pėdsakų trynimo sąvoką. Norėjo ne tik pati pradingti, – dabar, sulaukusi šešiasdešimt šešerių, – bet ir ištrinti visą praeities gyvenimą.

Kaip reikiant supykau.

Pažiūrėsim, kieno šįkart bus viršus, pasakiau sau. Įsijungiau kompiuterį ir puoliau su smulkiausiomis detalėmis rašyti mūsų dviejų istoriją – viską, kas buvo likę man galvoj.

VAIKYSTĖ

Istorija apie doną Achilą

1.

Tą dieną, kai mudvi su Lila nutarėme užkilti tamsiais laiptais, laiptelis po laiptelio vedančiais iki dono Achilo buto durų, ir prasidėjo mūsų draugystė.

Pamenu rausvai violetinę kiemo šviesą, šilto pavasario vakaro kvapą. Mamos ruošė vakarienę, reikėjo eiti namo, bet mudvi, nepersimetusios nė žodeliu, gaišome lauke mėgindamos viena kitos drąsą. Jau kurį laiką mokykloje ir už jos ribų nieko kito ir neveikėme. Lila sukišdavo visą ranką į juodą kanalizacijos šulinio gerklę, o aš iškart besidaužančia širdimi padarydavau tą patį vildamasi, kad tarakonai neims bėgioti mano oda, o žiurkės man neįkš. Lila užsikabarodavo iki ponios Spanjuolo lango pirmame aukšte, pakibdavo ant metalinio strypo skalbinių virvei ištempti, pasiūbuodavo ir nušokdavo ant šaligatvio, o aš nieko nelaukusi ją pamėgdžiodavau, nors bijojau nukristi ir susižeisti. Lila susimeigė po oda surūdijusį prancūzišką žiogelį, kurį nežinia kada buvo radusi gatvėje ir saugojo kišenėje it fėjos dovaną; o aš žiūrėjau į metalinį smaigalį, jos delne rausiantį balkšvą tunelį, ir paskui, kai ji jį ištraukė ir padavė man, padariau tą patį.

Kartą ji įbedė į mane tik jai būdingą tiesų žvilgsnį primerktomis akimis ir nudrožė link namo, kuriame gyveno donas Achilas. Pašiurpau iš baimės. Donas Achilas buvo pasakų žmogėdra, man buvo griežtai uždrausta prie jo artintis, kalbėtis su juo, žiūrėti į

jį, slapčia šnipinėti – reikėjo apsimesti, kad nei jis, nei jo šeima neegzistuoja. Mano, ir ne tik mano, namuose jam buvo juntama nežinia iš kur kilusi baimė ir neapykanta. Iš tėčio kalbų įsivaizdavau jį stambų, nusėtą violetinėmis pūslėmis, niršų, nors ir vadinamą donu – taip, mano manymu, buvo kreipiamasi į ramius ir autoritetingus asmenis. Tai buvo padaras, sudėtas nežinia iš kokios medžiagos, gal iš geležies, stiklo ar dilgėlių, bet gyvas ir karštai alsuojantis pro nosį ir burną. Maniau, kad net pamatytas iš tolo jis man į akis svies kokį smailų ir degantį daiktą. O jei netekusi proto prisirtinsiu prie jo durų, nužudys mane.

Luktelėjau tikrindama, gal Lila apsigalvos ir grįš. Žinojau, ką ji ketina daryti, ir bergždžiai vyliausi, kad pamiš, bet ne. Gatvių žibintai dar nedegė, laiptai irgi dar buvo neapšviesti. Iš namų sklido irzlūs balsai. Sekdama paskui ją turėjau palikti kiemo mėlį ir žengti į laiptinės juodumą. Kai pagaliau tam ryžausi, iš pradžių nieko nemačiau, viso labo užuodžiau senų rakandų ir musnuodžių kvapą. Akims apsipratus su tamsa išvydau Lilą, sėdinčią ant apatinio laiptelio. Ji pakilo ir ėmėme kopti.

Lipome laikydamosi prie sienos, ji pora laiptelių aukščiau ar pora žemiau, neapsispręsdama, sumažinti ar padidinti mus skiriančią atstumą. Atmintyje išliko jausmas, kaip petimi braukiu per apsilaupiusią sieną, ir išpūdis, kad laiptai labai aukšti, aukštesni nei mano name. Aš drebėjau. Kiekvienas žingsnių aidas, kiekvienas balsas buvo dono Achilo, pritykinusio iš už nugaros ar artėjančio priešais su ilgu peiliu vištoms skrosti. Ore sklandė keptų česnakų kvapas. Marija, dono Achilo žmona, ėmes mane į keptuvę su verdančiu aliejumi, jų vaikai mane suvalgys, o jis iščiulps galvą kaip mano tėtis žuvims barzdotėms.

Mudvi dažnai stabtelėdavome ir kaskart tikėdavausi, kad Lila nuspręs grįžti atgalios. Buvau visa išpilta prakaito, ar ji irgi – nežinau. Kartkartėmis pažvelgdavo aukštyn, tik nesupratau į ką, kiekviename laiptatakyje viso labo matėsi didžiuliai pilki lan-

gai. Netikėtai įsižiebė šviesos, bet blausios, dulkinos, palikdamos plačias prieblandos erdves, pilnas pavojų. Palaukėme mėgindamos suprasti, ar tai donas Achilas nuspaudė jungiklį, bet nieko neišgirdome, nei žingsnių, nei varstomų durų. Lila vėl ėmė kopti, aš iš paskos.

Ji manė daranti kai ką teisingo ir reikalingo, o man iš galvos išdulkėjo visi didūs tikslai – aš čia buvau tik todėl, kad čia buvo ji. Mudvi kopėme link mūsų didžiausio tuometinio baubo, idant išgyventume baimę ir ją ištyrinėtume.

Pasiekusi ketvirtą aukštą Lila pasielgė labai netikėtai. Sustojo manęs palaukti, o man priėjus padavė ranką. Šis gestas amžiams viską tarp mudviejų pakeitė.

2.

Tai buvo jos kaltė. Gana netolimoje praeityje – prieš dešimt dienų, gal prieš mėnesį, kas žino, anuomet mes nieko neišmanėme apie laiką – ji iš manęs apgaule atėmė lėlę ir įmetė į pusrūšį. Dabar mudvi kopėme baimės link, o tada jautėmės priverstos tekinomis nusileisti į nežinomybę. Nesvarbu, aukštyn ar žemyn, abukart atrodė, kad einame į kažką baisaus, ir nors ta baisybė ten tūnojo dar prieš mus, ji visada laukė mūsų ir tik mūsų. Kai dar neseniai esi pasaulyje, sunkoka suprasti, kokios tikros negandos glūdi už mūsų nelaimės baimės, o gal tam net nejauti poreikio. Suaugusieji laukdami rytojaus gyvena dabartimi, turėdami minty vakar ar užvakar dieną, daugių daugiausia – praeitą savaitę: apie kitką jie nenori galvoti. O mažieji nežino, ką reiškia vakar, užvakar, net rytoj, – viskas jiems yra taip, kaip yra dabar: tai gatvė, tai durys, tai laiptai, tai mama, tai tėtis, tai diena, o tai naktis. Aš buvau maža ir net mano lėlė žinojo daugiau už mane.

Aš su ja kalbėdavau, ji kalbėdavo su manim. Jos veidas buvo iš celiulioido, plaukai iš celiulioido, akys iš celiulioido. Buvo apvilktą mėlyna suknele, kurią pasiuvo mano mama vieną iš retų laimingų akimirku, lėlė buvo be galo graži. O Lilos lėlės kūnas buvo pasiūtas iš gelsvos medžiagos ir prikimštas pjuvenų, man ji atrodė bjauri ir purvina. Jiedvi viena kitą vogčiomis stebėjo, vertino ir buvo pasirengusios sprukti mums į glėbį, jei kildavo audra, griaudėdavo perkūnija ar jas taikydavosi nugriebti koks didesnis ir stipresnis aštriadantis.

Mudvi žaisdavome kieme, bet tarsi kiekviena atskirai. Lila sėdėdavo ant žemės iš vienos rūsio langelio pusės, aš – iš kitos. Mums ta vieta patiko labiausiai dėl to, kad ant cemento tarp angos grotų, prie tinklelio, galėjome išdėlioti tiek Tinos – mano lėlės, tiek Nu – Lilos lėlės, daiktus. Prikraudavome ten akmenukų, limonado kamštelių, gėlyčių, vinių, stiklo šukių. Nugirdusi, ką Lila sako Nu, aš tą patį šnibždomis pasakydavau Tinai, tik truputį pakeitusi žodžius. Jeigu ji lėlei ant galvos it kepurę uždėdavo kamštelį, aš tarmiškai savajai sakydavau: Tina, užsidėk karalienės karūną, antraip peršalsi. Jei Nu Lilos rankose žaisdavo klases, aš po kurio laiko tą patį padarydavau su Tina. Bet kol kas viena su kita nederinome žaidimų ir neveikėme išvien. Net tą vietą pasirinkome nesitarusios. Lila ten įsitaisydavo, o aš sukinėdavausi aplinkui apsimesdama, kad einu kitur. Paskui lyg niekur nieko irgi klestelėdavau prie orlaidės, tik iš kitos pusės.

Labiausiai mus traukė vėsus rūsio oras, gaiviai dvelkiantis ir pavasarį, ir vasarą. Dar mums patiko voratinkliais apipintos grotos, tamsa, tankus rūdžių nurudintas tinklelis, užsiraityęs ir mano, ir Lilos pusėje ir atveriantis du lygiagrečius plyšelius, pro kuriuos galėjome į tamsą mėtyti akmenukus ir klausytis, kaip jie dunksteli palietę žemę. Anuomet viskas buvo gražu ir baugu. Pro tuos plyšius tamsa galėjo netikėtai įsitraukti mūsų lėles, kartais saugiai įsitaisiusias mūsų glėbyje, bet dažniausiai tyčia padėtas

šalia užsiraičiusio tinklelio, taigi neapsaugotas nuo šalto rūsio alsavimo, grėsmingų iš jo sklindančių garsų, šlamesių, traškesių, gergždesių.

Nu ir Tina nebuvo laimingos. Jos buvo persismelkusios mudviejų kasdien ragaujamos baimės. Mudvi nepasitikėjom saulės apšviestais akmenimis, pastatais, laukais, žmonėmis namuose ir kieme. Nujausdavome jų juodąsias kertes, užgniaužtus jausmus, galinčius bet kurią akimirką prasiveržti. Toms tamsioms angoms ir už jų atsiveriančioms oloms po kvartalo namais priskirdavome viską, kas mus gąsdino dienos šviesoje. Tarkim, donas Achilas gyveno ne tik savo bute viršutiniame aukšte, bet ir ten apačioj it voras tarp vorų, žiurkė tarp žiurkių, esybė, įgaunanti bet kokį pavidalą. Įsivaizdavau jį praverta burna su ilgomis žvėries iltimis, kūnu iš akmens, stiklo gabaliukų ir nuodingų žolių, visada pasirengusį į didžiulę juodąją rankinę* susikišti viską, ką mes ėmesdavome pro pradrėksto tinklelio kampus. Toji rankinė buvo esminė dono Achilo ypatybė, jis visada ją nešiodavosi, net namie, ir grūsdavo į ją visus gyvus ir negyvus daiktus.

Lila žinojo šią mano baimę – mano lėlė garsiai apie tai kalbėdavo. Todėl tą dieną, kai net nesusitarusios, viso labo susižvalgiusios ir susimojavusios, pirmąkart apsimainėme lėlėmis, ji vos gautą Tiną įstūmė pro tinklelį į tamsą.

3.

Lila atsirado mano gyvenime pirmoje klasėje ir iškart padarė man didžiulį įspūdį, nes buvo labai bloga. Mes visos toje kla-

---

* Žodžių žaismas, *borsa nera* itališkai reiškia ir juodąją rinką, ir juodą rankinę – vaikai bus nugirdę ir savaip supratę suaugusiųjų kalbas apie dono Achilo aferas juodojoje rinkoje.

sėje buvome padykusios, bet tik mokytojai Olivjero nematant. O Lila visada buvo bloga. Kartą priplėšė sugeriamojo popieriaus skutelių, po vieną sumerkė į rašalą, tada ėmė plunksnakočiu juos graibyti ir mėtyti į mus. Man du kartus pataikė į plaukus ir kartą į baltą apykaklę. Mokytoja ėmė rėkti, kaip tik ji mokėjo, spigiais, ilgais, ausį rėžiančiais šūksniais, varančiais mums didžiulę baimę, ir iškart liepė Lilai už bausmę pastovėti už lentos. Ši jos nepaklausė ir, rodos, net neišsigando, netgi toliau mėtėsi rašale sumirkytais popieriaus skuteliais. Tada mokytoja Olivjero, stambi ir, mūsų akimis, labai sena moteris, nors išties turėjusi būti vos keturiasdešimties, jai grasindama nulipo nuo pakyls, nežinia už ko užkliuvo ir neišlaikiusi pusiausvyros veidu trenkėsi į suolo kampą. Susmuko ant žemės it negyva.

Neprisimenu, kas nutiko paskui, pamenu tik nejudrų mokytojos kūną, tą tamsų kauburį ant žemės, ir Lilą, žvelgiančią į ją rimtu veidu.

Menu daugybę tokio pobūdžio atsitikimų. Mes gyvenome pasaulyje, kur vaikai ir suaugusieji dažnai susižeisdavo, iš žaizdų tekėdavo kraujas, jos supūliuodavo, žmonės kartais mirdavo. Viena iš ponios Asuntos, daržovininkės, dukrų susižeidė vimi ir mirė nuo stabligės. Mažiausias ponios Spanjuolo vaikutis mirė nuo ūminio gerklų uždegimo. Mano pusbrolis, būdamas dvidešimties, vieną rytą nuėjo kasti griuvėsių, o vakarė mirė jų prispaustas, iš ausų ir burnos plūstant kraujui. Mano mamos tėvas užsimušė nukritęs dirbdamas statybose. Pono Peluzo tėvas buvo netekęs rankos – netyčia nusipjovė ją tekinimo staklėmis. Džuzepinos, pono Peluzo žmonos, sesuo mirė nuo tuberkuliozės vos dvidešimt dvejų metų. Vyriausias dono Achilo sūnus – niekada nebuvo jo mačiusi, bet atrodė, kad prisimenu jį, – išėjo kariauti ir žuvo dukart, iš pradžių nuskendo Ramiajame vandenyne, paskui buvo surytas ryklių. Visa Melkiorų šeima mirė per bombardavimus, apsikabinusi, klykdama iš baimės. Senoji

ponia Klorinda mirė prisikvėpavusi dujų. Džaninas, lankęs ketvirtą klasę, kai mes buvome pirmokės, vieną dieną žuvo radęs bombą ir ją palietęs. Luidžiną, su kuria žaidėme kieme, o gal ir ne, – mums ji buvo tik vardas, – pasiglemžė dėmėtoji šiltinė. Toks buvo mūsų pasaulis – pilnas žudančių žodžių: ūminis gerklų uždegimas, stabligė, dėmėtoji šiltinė, dujos, karas, tekinimo staklės, griuvėsiai, darbas, bombardavimai, bomba, tuberkuliozė, supūliavimas. Gausias mane visą gyvenimą lydėjusias baimes kildinu iš tų žodžių ir tų metų.

Mirtį nešė ir iš pažiūros normalūs dalykai. Tarkim, galėjai atiduoti galus, jei suprakaituodavai ir iš čiaupo prisigerdavai šalto vandens prieš tai nesusidrėkinęs riešų: tada išberdavo raudonais taškeliais, imdavai kosėti ir nebepkravėpuodavai. Galėjai mirti prisikirtęs juodųjų vyšnių su kauliukais. Galėjai mirti, jei kramtydamas amerikietišką gumą per išsiblaškę ją nurydavai. O svarbiausia, galėjai mirti susitrenkęs smilkinį. Smilkinys – itin jautri vieta, mes visos labai juos saugojome. Pakakdavo gauti per jį akmeniu, o mėtymasis akmenimis buvo įprastas dalykas. Prie mokyklos vartų berniukščių gauja iš laukų, vadovaujama tokio Enco ar Encučio, vieno iš daržovininės Asuntos sūnų, įgudo mėtyti į mus akmenis. Juos žeidė tai, kad geriau už juos mokomės. Pasipylus akmenims mes visos išsilakstydavome, išskyrus Lilą: ji ir toliau žingsniuodavo lygiu žingsniu, kartais net sustodavo. Ji puikiai numatydavo akmenų skriejimo trajektoriją ir ramiai, dabar net sakyčiau – grakščiai, nuo jų išsisukdavo. Ji turėjo vyresnį brolių, galbūt išmoko iš jo, kas čia žino, aš irgi turėjau brolių, bet jaunesnių, ir iš jų nebuvau nieko išmokus. Šiaip ar taip, apsižiūrėjusi, kad ji liko, nors ir klaikiai bijodama, sustodavau jos palaukti.

Jau anuomet kažkas man kliudydavo ją palikti. Dar gerai jos nepažinojau, nebuvome nė karto kalbėjusios, nors nuolat varžydavomės mokykloje ir už jos ribų. Vis dėlto miglotai nujau-

čiau – jei pabėgčiau su kitomis, palikčiau jai kažkurią savo dalelę, kurios ji man niekada negražintų.

Iš pradžių pasislėpdavau už kampo ir vis kaišiodavau galvą pažiūrėti, ar Lila ateina. Paskui, matydama, kad ji niekur nesijudina, prisiversdavau pas ją nueiti, padavinėdavau jai akmenis ir pati mėtydavau. Bet dariau tai netvirtai – aš daug ką gyvenime nuveikiau, bet visada netvirtai, visada jaučiausi mažumėlę atsiškyrusi nuo savo pačios poelgių. Užtai Lila jau nuo vaikystės – dabar tiksliai nepasakysiu, ar jau šešerių–septynerių metų, ar tada, kai aštuonerių, beveik devynerių dviese lipome laiptais, vedančiais į dono Achilo namus, – pasižymėjo absoliučiu ryžtu. Ar rankoje būtų spaudusi trispalvį plunksnakotį, ar akmenį, ar tamsių laiptų turėklą, kuo aiškiausiai matydavai, kad visi tolesni jos veiksmai – taikliai susmeigti plunksnakotį į medinį suolą, taškytis rašale įmirkytomis kulkomis, apmėtyti berniūkščius iš laukų ar užkilti iki dono Achilo durų – bus atlikti be menkiausios dvejonės.

Toji gauja ateidavo nuo geležinkelio pylimo, akmenų prisirinkdavo tarp bėgių. Jos vadas Encas buvo labai pavojingas berniukas, mažne trejais metais už mus vyresnis, antrametis, trumpučių šviesių plaukų, mėlynų akių. Jis taikliai mėtydavo mažus akmenukus aštriais kraštais, Lila laukdavo jo akmenukų norėdama parodyti, kaip jų išvengia, kad jis dar labiau supyktų ir imtų svaidytis dar pavojingesniais akmenukais. Kartą pataikėme jam į dešinę kulkšnij, sakau – pataikėme, nes tai aš Lilai padaviau plokščią akmenį nuskilusiais kraštais. Akmuo perrėžė Encui odą it skustuvas ir paliko raudoną dėmę, iš kurios išsyk plūstelėjo kraujas. Berniukas pažvelgė į sužeistą koją – jis man dar dabar stovi akyse: nykščiu ir smiliumi spaudė sviesti paruoštą akmenį, jau buvo pakėlęs ranką mesti, bet apstulbęs sustingo. Ir jo vadovaujami berniūkščiai netikėdami savo akimis spoksojo į kraują. Vis dėlto Lila neparodė jokio pasitenkinimo taikliu

metimu, tik pasilenkė paimti dar vieno akmens. Aš sugriebiau jai už rankos, tai buvo mūsų pirmasis susilietimas, šiurkštus ir baimingas. Nujaučiau, kad gauja pasidarys dar nuožmesnė, ir troškau, kad mudvi atsitrauktume. Bet nebuvo laiko. Encas, nepaisydamas kraujuojančios kulkšnies, atsitokėjo ir sviedė delne spaustą akmenį. Dar laikiau Lilą, kai akmuo pataikė jai į kaktą ir išplėšė ją man iš rankų. Po akimirkos ji jau gulėjo ant šaligatvio praskelta galva.

4.

Kraujas. Paprastai jis plūstelėdavo iš žaizdų tik apsirėkavus kraupiais prakeiksmiais ir šlykščiomis nešvankybėmis. Eiga visada būdavo tokia pat. Mano tėtis, mano akimis – geras žmogus, nuolat laidė keiksmus ir grasinimus prieš, jo žodžiais tariant, nevertuosius mindžioti šią žemę. Ypač siuto ant dono Achilo. Visada turėjo ką jam prikišti, kartais net prisidengdavau delnais ausis, kad jo bjaurūs žodžiai manęs per smarkiai neišgąsdintų. Kalbėdamas apie jį su mama sakydavo „tavo pusbrolis“, bet mama iškart išsižadėdavo kraujo ryšių (jis buvo devintas vanduo nuo kisieliaus) ir papildavo dar riebesnių keiksmų. Jų įniršis mane baugino, o labiausiai bijojau, kad donas Achilas gali turėti itin jautrias ausis ir pagauti net iš labai toli svaidomas užgaules. Baiminausi, kad jis ateiti ir juos nužudyti.

Nuožmiausias dono Achilo priešas vis dėlto buvo ne mano tėvas, o ponas Peluzas, puikus stalius amžinai tuščiomis kišenėmis, mat viską, ką uždirbdavo, pralošdavo Solarų kavinės sandėlyje. Peluzas buvo mūsų bendraklasės Karmelos, daug vyresnio Paskvalio ir dar dviejų vaikų tėvas – šie vaikai, su kuriais kartais pažaisdavome, buvo dar vargingesni už mus ir mokykloje ar už